

CONSULTAȚII ÎN AJUTORUL CELOR CE STUDIAZĂ ÎN ÎNVĂȚĂMÎNTUL POLITICO-IDEOLOGIC

*CURSUL: Probleme fundamentale ale economiei socialiste,
ale aplicării noului mecanism economico-financiar in etapa edificării
societății socialiste multilateral dezvoltate*

COSTURILE DE PRODUCȚIE; NECESITATEA REDUCERII COSTURILOR DE PRODUCȚIE. SARCINILE ORGANIZAȚIILOR DE PARTID, ALE CONDUCERILOR COLECTIVE PRIVIND REDUCEREA COSTURILOR DE PRODUCȚIE

COSTUL DE PRODUCȚIE — INDICATOR AL EFICIENȚEI ECONOMICE

În lumina sarcinilor stabilite de Congresul al XII-lea al partidului privind accentuarea laturilor calitative în dezvoltarea economiei românești, un rol hotărîtor pentru progresul țării revine sporirii eficienței, reducerii continue a efortului material și financiar cu care se realizează producția, întreaga activitate. Practica demonstrează că eficiența economică este direct și în mare măsură legată de nivelul cheltuielilor de producție, respectiv de costul de producție al produselor realizate în întreprinderi. Costul de producție poate fi, deci, definit, ca expresie bănească a consumului de mijloace de producție și a consumului de forță de muncă depus în cadrul timpului de muncă pentru sine, pentru producerea unei valori de întrebuințare (a unui produs).

Așadar, în raport de resursele avansate pentru dezvoltarea economiei naționale, costul de producție reprezintă aceea parte din efortul general care se concretizează în valoarea mijloacelor de producție consumate și valoarea unei

părți din munca vie consumată, respectiv a retribuției. Pentru ca, prin intermediul costurilor de producție, să reflectăm corect consumurile fizice de mijloace de producție și de forță de muncă pentru obținerea fiecărei valori de întrebuințare-marfă este necesar ca prețurile să exprime corect valoarea mijloacelor de producție marfă și retribuția să măsoare exact aportul cantitativ și calitativ adus. Pe acest temei se poate, deci, afirma că noțiunea de cost de producție este organic legată de alte categorii ale producției de mărfuri ca, de exemplu, valoare, preț, beneficiu, rentabilitate etc.

Dacă avem în vedere că o marfă poate fi produsă de mai multe unități economice, atunci pentru aceeași valoare de întrebuințare deosebit mai multe valori individuale și mai multe costuri de producție individuale. Fiecare din acestea reflectă condițiile de producție specifice fiecărei întreprinderi — sub aspectul gradului de înzestrare tehnică, de organizare a producției și a muncii, din punctul de vedere al calificării, îndemnării muncitorilor etc. Pe piață, însă, societatea recunoaște ca socialmente necesară o singură valoare, acesta fiind valoarea socială.

Supliment la

nr. 47 1981

**Revista
ECONOMICA**

Ca mărime ea este dată de timpul de muncă socialmente necesar pentru producerea unei valori de întrebuințare în condiții medii de producție, normale din punct de vedere social, cu media socială de îndeminare și intensitate a muncii. Corespunzător valorii sociale, ca o componentă de bază a ei, întâlnim și noțiunea de cost de producție socialmente necesar.

În anumite ramuri de producție, ca de exemplu în industria extractivă și în agricultură, valoarea socială a mărfurilor și costurile de producție sociale sînt determinate de condițiile cele mai grele. În acest caz, caracterul de socială îl au valoarea și costurile cele mai mari, și aici urmărindu-se, însă, pe toate căile, reducerea lor. Costurile de producție individuale trebuie să fie cît mai aproape de cele socialmente necesare, la fel și valorile individuale față de valoarea socială a mărfurilor. Prețul fiind expresia în bani a valorii mărfurilor, este stabilit pe baza cheltuielilor sociale care cuprind pe lingă costurile de producție socialmente necesare (medii) sau marginale și plusprodusul creat de munca pentru societate și corespunzător intereselor generale ale societății.

STRUCTURA ȘI NIVELUL COSTULUI DE PRODUCȚIE; NECESITATEA REDUCERII COSTURILOR DE PRODUCȚIE

În teoria și practica economică din țara noastră, cheltuielile care intră în structura costurilor de producție pot fi grupate în funcție de cerințele muncii de planificare, evidență și calculație^{*)}. Un prim criteriu de clasificare are în vedere gruparea cheltuielilor pe elemente primare, cu același conținut economic. Potrivit acestui criteriu, structura costului de producție pe elemente primare se prezintă astfel: subgrupa cheltuielilor materiale formate din materii prime și materiale de bază și auxiliare; produse și semifabricate obținute prin cooperare; combustibili, energie și apă, procurate din afara unității, amortizarea fondurilor fixe, alte cheltuieli materiale; subgrupa cheltuielilor de muncă vie, care cuprinde: retribuția personalului muncitor și alte drepturi cuvenite acestuia, impozitul pe fondul de retribuție, contribuția pentru asigurările sociale, contribuția pentru constituirea fondului de cercetare științifică, dezvoltare tehnologică și introducerea progresului tehnic, alte cheltuieli de muncă vie.

Un al doilea criteriu de clasificare are în vedere gruparea cheltuielilor pe articole de calculație, care se utilizează la planificarea costurilor de produse, grupe de produse, lucrări și servicii. Potrivit acestui criteriu, distingem: cheltuieli directe (materii prime și materiale directe, retribuții directe, impozitul și contribuția la asigurări sociale pentru retribuție directă) și cheltuieli indirecte (cheltuieli cu întreținerea și funcționarea utilajului, cheltuieli generale ale secției). În timp ce cheltuielile directe se pot individualiza direct pe produs sau grupe de produse, cele indirecte se repartizează prin metode și procedee specifice fiecărui domeniu, asupra fiecărui produs sau grupă de produse. Această clasificare are o importanță deosebită, ea servește nemijlocit procesul de evidență a costurilor și de urmărire concretă a căilor de reducere a cheltuielilor în fiecare unitate economică, constituind, în același timp și baza pentru stabilirea categoriilor de costuri și planificarea prețurilor de vânzare.

Astfel, totalitatea cheltuielilor directe, împreună cu cheltuielile cu întreținerea și funcționarea utilajului formează costul de secție. Prin adăugarea la costul de secție a cheltuielilor generale ale întreprinderii și a pierderilor din rebuturi (pentru calculația efectivă) se obține costul de uzină, sau de întreprindere. Acesta, împreună cu cheltuielile de desfacere, la nivelul întreprinderii producătoare constituie costul complet.

O importanță deosebită pentru cunoașterea structurii cheltuielilor de producție o are și clasificarea acestora în funcție de variația lor față de volumul producției. Potrivit acestui criteriu, distingem cheltuieli variabile, care se modifică proporțional cu volumul producției (în general cheltuielile directe) și cheltuieli convențional-constante, care, în general, nu-și modifică nivelul odată cu variația producției (retribuția personalului administrativ, amortizările etc.). Important — și aceasta constituie tocmal o expresie a sporirii eficienței economice — este că în cazul cheltuielilor variabile, creșterea cheltuielilor, să fie cu mult mai mică decît creșterea producției, iar cele relativ-constante să revină pe produs, la un nivel și pondere în scădere.

În funcție de specificul fiecărei ramuri, elementele componente ale structurii costului de producție au o pondere diferită. Astfel, în industria extractivă, cheltuielile cu materii prime și materiale au o pondere redusă, în timp ce ponderea amortizării fondurilor fixe este ridicată; în industria alimentară, în construcții de mașini și prelucrarea metalelor, în chimie și în alte ramuri ale industriei prelucrătoare, cea mai ridicată pondere o dețin cheltuielile cu materii prime și materiale (vezi tabelul nr. 1).

Evoluția structurii costului de producție pe total industrie se desfășoară în funcție de tendințele dominante care au loc în structura acestora sub influența progresului tehnico-științific, a căilor și modalităților folosite pentru economisirea muncii vii și materializate în diferite ramuri. Din analiza structurii costului efectiv al producției marfă în industria republicană pe anul 1980, rezultă că ponderea cea mai mare o dețin cheltuielile materiale de producție și anume 76,7%. În cadrul acestora, cheltuielile cu materii prime și materiale dețin o pondere de 67,8%. Această pondere ridicată a cheltuielilor materiale de producție în structura costului reflectă, în bună măsură, un proces obiectiv, rezultat nemijlocit al dezvoltării și modernizării aparatului de producție, al creșterii volumului de bunuri materiale produse de industrie pentru satisfacerea nevoilor de consum productiv și neproductiv. În același timp, însă, în raport de gradul de dotare tehnică, această pondere a cheltuielilor materiale apare ridicată, și ea se impune să scadă prin sporirea gradului de valorificare a resurselor naturale, prin creșterea productivității și reducerea consumurilor specifice, concomitent cu restructurarea in-

^{*)} Sistemul de clasificare și evidență este stabilit prin „Regulile de bază pentru planificarea, evidența și calcularea costurilor producției industriale”, elaborate de Comitetul de Stat al Planificării, Direcția Centrală de Statistică, Ministerul Finanțelor și Comitetul de Stat pentru Prețuri, publicate în Buletinul financiar-contabil din martie-aprilie, 1980.

dustriei potrivit criteriilor impuse de economisirea la maximum a materiilor prime, combustibilului și energiei.

Potrivit specificului procesului de producție pe ramuri ale industriei, la nivelul anului 1980 întâlnim sectoare de producție unde ponderea cheltuielilor materiale în structura costului de producție depășește 80%: cacao-chimică 83,5%; alimentară 83,7%; săpun și cosmetice 83,5%; alte ramuri ale industriei 94,4%. În cadrul cheltuielilor materiale de producție, cheltuielile cu amortizarea au o pondere ridicată în extracția gazului metan — 55,4%, cărbune 17,9% și combustibil 12,6%. În raport de specificul activității desfășurate și de importanța lor în economia națională, cheltuielile cu retribuția au cea mai mare pondere în structura costului efectiv în industria cărbunelui 32,6%, iar în extracția gazului metan 20,3% și în construcția de mașini 19,3%.

Analiza structurii costului de producție pe toate ramurile producției materiale ne dă posibilitatea să înțelegem și contribuția diferitelor sectoare productive la structura valorică a produsului social. Astfel, la nivelul anului 1980, ponderea cheltuielilor materiale în produsul social a fost de 59%. Această situație este determinată în principal de faptul că ponderea cheltuielilor materiale în industrie și construcții a fost de 61,4%, iar în agricultură de 59,4%. Iată de ce, prin reducerea cheltuielilor materiale pe fiecare unitate de produs, în primul rând, în industrie, construcții ca și agricultură se obține acel efect de antrenare necesar economisirii muncii materializate și, pe această bază, creșterii valorii nou create la o unitate de mijloace de producție consumate. Cunoașterea structurii costului de producție are o importanță deosebită pentru activitatea de planificare a reducerii cheltuielilor și pentru stabilirea căilor concrete de acțiune în vederea realizării sarcinilor planificate. Căile de reducere a costului de producție se realizează, de regulă, pe seama acelor elemente care au ponderea cea mai mare în structura cheltuielilor.

De asemenea, reducerea cheltuielilor de producție trebuie realizată pe seama acelor elemente care au la bază resurse neregenerabile. În toate cazurile, reducerea cheltuielilor de producție nu trebuie să însemne însă o înrăutățire a calității produselor, orice reducere a consumurilor specifice de materii prime, materiale trebuie să aibă ca rezultat economie de muncă socială pentru același efect

util obținut prin folosirea rațională a valorilor de întrebuințare produse.

În munca de planificare și urmărire a eficienței activității economice o importanță deosebită o reprezintă cunoașterea nivelului costului de producție. Acesta poate fi privit pe unitatea de produs (tonă, m, perechi, mașină etc.) și pe întreaga producție marfă. Nivelul costului de producție pe produs și pe întreaga producție marfă caracterizează eficiența activității depuse în fiecare unitate pentru obținerea de rezultate utile, valori de întrebuințare necesare satisfacerii necesităților reale ale societății.

Comparând în permanență costurile individuale obținute de diferite întreprinderi cu costul mediu pe ramură — ca normă socialmente admisibilă — se poate stabili în ce măsură activitatea depusă este eficientă și, în același timp, se pot direcționa căile cele mai avantajoase pentru reducerea costului individual cel puțin la nivelul celui mediu. Cînd majoritatea costurilor individuale au devenit egale sau chiar mai mici decît cele medii, atunci se regîndește fundamentarea normei socialmente admisibile a cheltuielilor de producție pe ramură.

Costul de producție este unul din indicatorii sintetici de bază ai autogestiei economico-financiare ce caracterizează activitatea din fiecare unitate economică. Importanța costului de producție este în legătură cu funcțiile pe care acesta le îndeplinește în contextul actualului mecanism economico-financiar. Una din aceste funcții se referă la cunoașterea reală a consumurilor de resurse materiale, financiare și umane pentru producerea fiecărei valori de întrebuințare în parte și a întregii producții marfă. Prin nivelul său, costul de producție reflectă modul de gospodărire și de utilizare a mijloacelor materiale, financiare și umane și, în același timp, evidențiază în ce direcții trebuie să se acționeze pentru a economisi resursele avansate de societate.

Măsurînd consumul de mijloace de producție și de forță de muncă, costul de producție are și funcția de evidență și control, el constituind un element prețios în fundamentarea bugetului de venituri și cheltuieli. Fără evidența și controlul cheltuielilor de producție nu ar fi posibil să funcționeze autogestia economico-financiară.

Exprimînd o latură a efortului (resursele consumate), costul de producție servește la calcularea unor indicatori

Structura costului efectiv al producției marfă în industria republicană, pe elemente de cheltuieli primare și pe unele ramuri, în anul 1980

Tabelul nr. 1

Ramura industrială	Total	Materii prime și materiale	Combustibil	Energie, apă	Retribuții	Contribuții la asigurări sociale	Amortizări	Alte cheltuieli bănești
Energie electrică	100	4,8	49,3	0,5	10,4	1,6	20,2	13,0
Chimie	100	66,4	1,6	5,2	11,6	1,7	7,8	5,7
Construcții de mașini și prelucrarea metalelor	100	67,4	0,5	1,0	19,3	2,9	3,3	5,6

importanți cu ajutorul cărora măsurăm eficiența activității depuse în toate unitățile economice. Printre acești indicatori cei mai importanți sînt: cheltuieli la 1000 lei producție marfă și cheltuieli materiale la 1000 lei producție marfă; costul de producție pe unitatea de produs, producția netă și beneficiul la 1000 lei fonduri fixe, valoare neamortizată; rata rentabilității, calculată ca raport între beneficiul și costurile de producție etc. Prin planificarea și urmărirea realizării acestor indicatori, se are în vedere încadrarea consumurilor în limita cheltuielilor socialmente admisibile, cunoașterea cheltuielilor aferente unui anumit gen de producție și compararea lor cu nivelul din perioada anterioară, stabilirea economiilor ce rezultă din reducerea costurilor, determinarea gradului de folosire a capacităților de producție etc.

Fiind comparat în permanență cu beneficiul, costul de producție are și funcția de reglare a rentabilității unităților economice. La un nivel dat al prețului de producție, nivelul real al rentabilității depinde de evoluția costului de producție. Corespunzător acestei viziuni, creșterea rentabilității unităților economice trebuie în mod obligatoriu să constituie rezultatul reducerii costurilor de producție și nu al măririi prețului de vânzare. În acest cadru costul de producție capătă o deosebită importanță și ca pîrghie de cointerese a unităților și oamenilor muncii, în desfășurarea unei activități eficiente.

Prin toate aceste funcții, costul de producție reprezintă și o pîrghie de conducere a unităților economice, un instrument prețios la îndemîna autoconducerii muncitorești pe baza căruia se stabilesc programe concrete de acțiune pentru reducerea cheltuielilor de producție. În primul rînd la acele elemente care au o pondere ridicată și care se abat de la normativele existente.

CAI DE REDUCERE A COSTULUI DE PRODUCȚIE

Reducerea costului de producție are o importanță economico-socială deosebită, contribuind într-o mare măsură la ridicarea eficienței activității economice în următoarele direcții: creșterea plusprodusului și a posibilităților de acumulare, asigurarea pe o perioadă mai mare a fondurilor pe care le solicită reproducția socialistă lărgită, sporirea venitului național și ridicarea pe această bază a bunăstării materiale și spirituale a poporului. Realizarea în bune condițiuni a acțiunii de reducere a costului de producție — desfășurată în mod planificat, la toate nivelurile — presupune mai multe cerințe cum ar fi: 1) analiza realistă, complexă, a nivelului, structurii și dinamicii tuturor factorilor de producție (tehnici, economici, organizatorici, financiari, umani); 2) dimensionarea și aprecierea corectă a eforturilor colectivelor de oameni ai muncii în corelație cu asimilarea sistematică în producție a cuceririlor științifico-tehnice; 3) folosirea rațională a pîrghiilor specifice mecanismului de funcționare a economiei naționale. În scopul reducerii costului de producție, în economia noastră națională, se folosesc mai multe căi.

a) **Reducerea cheltuielilor materiale de producție.** Optimizarea creșterii eficienței activității de producție, lărgirea posibilităților societății de a accelera progresul economico-social sînt condiționate de fundamentarea și respectarea unor corelații de bază pe ansamblul țării, în profil de ramură și teritorial, precum și în fiecare întreprin-

dere, cu privire la asigurarea și folosirea cît mai rațională a resurselor materiale. Cu cît pentru fiecare unitate de produs fizic, producție netă sau venit național vom cheltui mai puține resurse materiale, materii prime, combustibil și energie, cu atît sporesc posibilitățile societății de accelerare a dezvoltării și de ridicare a nivelului de trai, pentru o perioadă îndelungată de timp.

Maximizarea valorii producției nete în volumul, structura și calitatea impuse de nevoia socială reală, prin minimizarea, în primul rînd, a cheltuielilor materiale, pentru fiecare unitate de efect fizic util, constituie esența procesului de realizare a saltului revoluționar de la dezvoltarea extensivă la dezvoltarea intensivă, accentuîndu-se factorii calitativi, de eficiență, în toate domeniile vieții economico-sociale.

Îmbinarea acestei strategii cu folosirea unei părți importante din venitul național pentru acumulare, constituie, pentru România, o soluție optimă a depășirii mai rapide a stadiului de țară în curs de dezvoltare și pentru intrarea ei la sfîrșitul cincinalului 1981—1985, în rîndul statelor cu o dezvoltare economică medie. Este relevant faptul că la nivelul anului 1985, reducerea cu un singur procent a ponderii cheltuielilor materiale în produsul social echivalează cu un spor de 26,4 miliarde lei, față de 8,6 miliarde lei în 1975, reflectîndu-se astfel, o dată mai mult, accentuarea — cerința accentuării mai bine spus — a elementelor calitative, intensive în procesul dezvoltării economico-sociale a României. (Vezi problemele acestui capitol în consultația pe tema respectivă publicată în acest număr.)

b) **Îmbunătățirea utilizării fondurilor fixe,** constituie o altă cale importantă de reducere a costului de producție. Aceasta presupune utilizarea integrală a mașinilor, instalațiilor, utilajelor și suprafețelor de producție, asigurarea întreținerii în bune condițiuni a mașinilor-unelte, organizarea și executarea rațională și eficientă a reparațiilor, desfășurarea ritmică a producției și funcționarea neîntreruptă a fondurilor fixe, ridicarea parametrilor tehnico-funcționali ai mașinilor etc. Prin folosirea tuturor acestor căi în industria noastră prelucrătoare, producția netă la 1000 lei fonduri fixe din activitatea de bază (la valoarea neamortizată) va ajunge în 1985 la circa 800 de lei.

Pentru aprecierea corectă a influenței utilizării fondurilor fixe asupra costului de producție, trebuie să avem în vedere că dacă în expresie absolută valoarea mașinilor-unelte moderne poate fi mai ridicată, cheltuielile cu funcționarea lor se reduc — sau trebuie să se reducă în unitățile unde nu se vedește aceasta — în expresie relativă, deoarece perfecționarea indicilor de utilizare intensivă și extensivă a fondurilor fixe determină diminuarea costului de producție, prin reducerea amortizării și a cheltuielilor de exploatare și reparații pe unitatea de produs fabricat. Această modalitate dobîndește o importanță tot mai mare datorită sporirii considerabile a volumului de fonduri fixe productive puse în funcțiune. În deceniul trecut, îndeosebi în cincinalul 1976—1980, au fost create în țara noastră puternice întreprinderi industriale, dotate cu mașini și utilaje moderne. De aceea, în acest cincinal, accentul va fi pus pe ridicarea nivelului calitativ al producției de mașini și utilaje, pe folosirea la întreaga capacitate a mijloacelor de care dispunem, în corelație cu realizările științifico-tehnice. Concomitent cu producerea

unor noi mașini și utilaje cu parametri tehnico-economici superiori apar premisele pentru reducerea și înlăturarea deșeurilor, a pierderilor prin prelucrare, a rebuturilor, realizându-se, pe această cale, o creștere mai substanțială a producției nete, a producției fizice și a producției marfă vândută și încasată.

c) **Creșterea productivității muncii** reprezintă o altă cale esențială pentru reducerea costului de producție, mai ales în ramurile, subramurile și sectoarele unde munca vie deține o greutate specifică ridicată în totalul cheltuielilor de producție. Ridicarea productivității muncii vii influențează reducerea costului de producție sub mai multe aspecte. În primul rând, prin sporirea cantității de produse create în aceeași unitate de timp — retribuția, precum și celelalte cheltuieli, se vor repartiza pe o masă mai mare de produse, reducându-se cheltuielile de muncă pe unitatea de produs. În acest scop, ritmul de creștere a productivității muncii trebuie să fie mai mare decât ritmul de creștere a retribuției nominale medii. În al doilea rând, odată cu creșterea productivității muncii se reduc cheltuielile convențional-constante repartizate pe unitatea de produs, adică acele cheltuieli care nu cresc proporțional cu mărirea producției. În al treilea rând, prin asigurarea unui ritm de creștere a productivității muncii mai înalt decât ritmul de creștere a înzestrării muncii vii cu fonduri de producție se obține o diminuare a cheltuielilor materiale pe unitatea de produs sau a ponderii acestora în totalul cheltuielilor de producție.

Productivitatea muncii calculată pe baza producției nete urmează să crească în anul 1985 față de 1980 cu 40,4% în industrie, cu 50% în agricultură și cu 30,1% în construcții-montaj; se asigură în acest fel condiții ca aproape 80% din sporul producției nete industriale să se obțină pe seama creșterii productivității muncii.

d) **Reducerea cheltuielilor administrativ-gospodărești** reprezintă o direcție însemnată pentru diminuarea costurilor de producție, deoarece dețin o pondere ridicată și vizează cheltuielile comune ale secțiilor și cheltuielile generale ale întreprinderii. Este vorba de acele cheltuieli

care au un caracter constant sau relativ constant, ori se modifică pe măsura creșterii producției, însă nu în aceeași proporție. Între acestea se înscriu cheltuielile de regie (retribuția personalului administrativ și ajutorilor), cheltuielile de poștă, telegraf, telefon, penalizări, locații, dobânzi penalizatoare, alte cheltuieli neproductive provenite din deteriorarea materiilor prime sau a produselor finite etc.

Reducerea unor asemenea cheltuieli se poate asigura prin înlăturarea unor procese economico-organizatorice cum ar fi: realizarea unei proporții optime între personalul productiv și cel neproductiv; mecanizarea lucrărilor de calcul, de evidență statistică și planificare; raționalizarea activității administrativ-funcționărești în contextul perfecționării organizării și conducerii întreprinderilor; respectarea cu strictețe a normelor și normativelor la cheltuielile administrativ-gospodărești etc.

Căile de reducere a costurilor de producție formează un tot unitar, influențându-se reciproc. Punerea în valoare a tuturor posibilităților existente în acest domeniu necesită întărirea muncii organelor și organizațiilor de partid, a sindicatului, a consiliilor oamenilor muncii în scopul creșterii responsabilității fiecărui om la locul său de muncă pentru modul de gospodărire și utilizare a resurselor de materii prime, materiale, combustibil, energie, a resurselor de muncă vie în funcție de criteriile eficienței economico-sociale.

dr. Dumitru CIUCUR
dr. Constantin POPESCU

Intrebări

- 1) Ce este costul de producție și care sînt componentele sale?
- 2) În ce constau necesitatea ca și însemnătatea reducerii costurilor de producție?
- 3) Care sînt căile de reducere a costurilor de producție? Referiți-vă la ele pe exemplul unității dumneavoastră, al propriei activități.

CITITORI! Reînnoiți-vă abonamentele pentru anul 1982

În fiecare vineri în coloanele Revistei economice găsiți:

● sinteze și analize economice ● metode și tehnici de conducere, planificare, organizare, prognoză, marketing, Informatică ● teorii și idei, studii, consultații pentru învățămîntul politico-ideologic de partid și profesional ● lecții pentru candidații la examenul de admitere în învățămîntul superior economic ● analiza fenomenelor și proceselor din

economia mondială ● legislație economică actualizată și comentată.

Prețul unui abonament anual este de 260 lei.

Abonamentele pentru anul 1982 se pot face prin mandat poștal pe adresa: Întreprinderea de stat pentru imprimate și administrarea publicațiilor (I.S.I.A.P.), Cont 645150228 B.N.R.S.R. Filiala Sector 1, București, cu mențiunea „abonament la Revista economică”.

REDUCEREA CONSUMURILOR DE MATERII PRIME, MATERIALE, COMBUSTIBILI ȘI ENERGIE — CERINȚĂ MAJORĂ A CREȘTERII EFICIENȚEI ÎN ETAPA ACTUALĂ.

CĂILE PRINCIPALE DE REDUCERE A CONSUMURILOR ÎN LUMINA DOCUMENTELOR CONGRESULUI AL XII-LEA AL P. C. R., A SARCINILOR ȘI INDICAȚIILOR CUPRINSE ÎN CUVÎNTĂRILE TOVARĂȘULUI NICOLAE CEAUȘESCU, SECRETARUL GENERAL AL PARTIDULUI

Una dintre laturile calitative importante ale dezvoltării economiei noastre naționale în cincinalul 1981—1985 o constituie realizarea cu un consum material și energetic minim a nivelelor de producție care corespund obiectivelor fixate de Congresul al XII-lea al partidului — privind dezvoltarea țării noastre, astfel încât aceasta să ajungă în rîndul țărilor cu un nivel mediu de dezvoltare economică. Gospodărirea rațională a bazei de materii prime, materiale, combustibili și energie, necesară realizării progresului general al societății, a dobîndit o prioritate absolută în condițiile actuale ale crizei mondiale de materii prime și energie.

REDUCEREA CONSUMURILOR MATERIALE ȘI ENERGETICE — FACTOR HOTĂRÎTOR AL CREȘTERII EFICIENȚEI ECONOMICE, AL PROGRESULUI ECONOMICO-SOCIAL AL ȚĂRII

În etapa actuală de dezvoltare a țării noastre, caracterizată prin menținerea unui dinamism economic ridicat, reducerea consumurilor materiale și energetice constituie un factor foarte important de echilibrare a necesarului sporit de materii prime, materiale, combustibil și energie, cu disponibilul lor limitat. Referitor la această problemă, secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, în expunerea făcută la cel de-al II-lea Congres al consilierilor oamenilor muncii, sublinia în mod deosebit

condiționarea hotărîtoare dintre progresul pe mai departe al economiei românești și obținerea unor consumuri materiale și energetice cît mai mici.

Preocuparea pentru găsirea celor mai eficiente căi de reducere a consumurilor materiale și energetice este extrem de oportună, dacă avem în vedere că, de exemplu, în industria noastră republicană, ponderea cheltuielilor cu materiile prime, materialele, combustibilul și energia reprezintă peste 70% din costul efectiv al producției marfă. Ponderi mari ale acestor cheltuieli se înregistrează și în alte ramuri. Pornind de la această constatare și de la necesitatea creșterii eficienței cu care sînt utilizate mijloacele materiale ale țării, Congresul al XII-lea al P.C.R. a stabilit ca în cincinalul 1981—1985, să se realizeze o substanțială diminuare a cheltuielilor materiale. Astfel la nivelul întregii economii naționale, cheltuielile materiale urmează să se reducă în acest cincinal cu 5,5—6%, ceea ce va conduce la o reducere a ponderii acestora în produsul social și la o creștere corespunzătoare a ponderii veniturii naționale. Cu referire la industrie, s-a prevăzut ca nivelul costurilor totale la 1000 lei producție marfă industrială să se reducă în această perioadă cu 8,2%, iar nivelul cheltuielilor materiale — cu 6,3%, economiile planificate să se obțină în acest fel însumînd cca. 200 miliarde lei. Experiența țărilor industrializate atestă posibilitatea, ca — la un anumit nivel de dezvoltare — creșterea economică să fie însoțită de o reducere a necesarului de

materii prime și de energie pentru obținerea unei unități de venit național, așa cum decurge și din datele prezentate în tabelul de mai jos.

Dinamica consumului de energie primară și de oțel brut ce revine la o unitate de venit național în România comparativ cu alte țări

1965 = 100

Țări	1966	1970	1975	1976
Energie primară				
România	96,3	107,4	81,5	81,5
S.U.A.	115,5	81,9	56,2	52,5
R.F. Germania	94,6	71,8	48,0	48,0
Suedia	105,1	89,3	...	45,9
Japonia	94,9	80,5	43,3	42,7
Oțel brut				
România	97,8	110,2	99,8	104,5
U.R.S.S.	99,3	84,9	82,8	112,0
S.U.A.	110,3	64,7	37,8	38,3
R.F. Germania	90,7	69,0	41,3	38,9
Suedia	93,1	71,1	...	37,0
Japonia	101,2	93,7	47,9	35,7

Pentru țara noastră, este de importanță vitală creșterea gradului de prelucrare a materiilor prime, orientarea fabricației spre acele sortimente care au consumuri mai reduse. În acest fel, se preconizează ca, în cincinalul 1981—1985, să se realizeze o sporire a indicelui de valorificare a materiilor prime cu 32—34%, reducerea consumurilor normale de metal în construcțiile de mașini cu minimum 20—23%. De fapt, realizarea acestor performanțe de către economia noastră constituie în același timp condiția realizării unui echilibru cât mai stabil, corespunzător între necesarul și disponibilul de resurse ale economiei naționale.

Realizarea acestor prevederi este posibilă numai prin promovarea mai intensă a factorilor intensivi ai creșterii economice, în condițiile aplicării ferme a noului mecanism economico-financiar, ale promovării spiritului gospodăresc în administrarea avutului obștesc, în condițiile stimulării creativității tehnice a oamenilor muncii, ale unei preocupări constante pentru reducerea consumurilor specifice și pentru îmbunătățirea caracteristicilor calitative ale produselor realizate. Prin reducerea accentuată a consumurilor specifice de materii prime, materiale, combustibil și energie se creează posibilități sporite în ceea ce privește: creșterea producției fizice și a productivității muncii; reducerea costurilor totale de producție; creșterea producției nete și a venitului național, a acumulărilor socialiste și a rentabilității; accelerarea vitezei de rotație a mijloacelor circulante, ca urmare a micșorării stocurilor de producție; îmbunătățirea balanței comerciale și de plăți externe ca urmare a unei așezări judicioase a importurilor și a creșterii exporturilor.

Contribuția pe care o are reducerea consumurilor materiale și energetice la asigurarea premiselor unei creșteri economice mai rapide este cu atât mai importantă, cu cât eforturile necesare lărgirii bazei proprii de materii prime și de resurse energetice sînt din ce în ce mai mari. Astfel, în acest cincinal, peste 2/5 din fondurile de investiții alocate sferelor productive sînt repartizate sectorului primar. Creșterea mai rapidă a masei miniere extrase, comparativ cu cantitatea de substanțe utile valorificabile, este o caracteristică pregnantă a dezvoltării minierului în viitor. De exemplu, la cărbune, această creștere este determinată de înrăutățirea la noile cariere a raportului, dintre steril și cărbune, de la 2,5—3 mc/tona de cărbune, cât se realizează în prezent la carierele în funcțiune, la 6 mc/tonă, ca urmare a începerii extracției în zonele colinare din Bazinul Gorjului, din Mehedinți, Vâlcea și Sf. Gheorghe. Se estimează că, în întreg cincinalul, vor fi astfel excavate și transportate aproape 1 miliard mc. de steril. De asemenea, pentru obținerea minereurilor neferoase, masa minieră extrasă va crește astfel încît în anul 1985 va fi de aproape trei ori mai mare decît în 1980. Concludent pentru importanța sporită acordată dezvoltării mai accentuate a bazelor de materii prime și combustibili, precum și a agriculturii, este faptul că ritmul mediu anual de creștere a producției va fi, în acest cincinal, în industria extractivă — de 6%, iar în agricultură — de 5%, ceea ce reprezintă creșteri foarte mari comparativ cu alte țări, fiind totodată sensibil apropiate de cele în care se va dezvolta industria românească în ansamblu.

Eforturile deosebite depuse de țara noastră pentru lărgirea bazei proprii de materii prime sînt în mare măsură determinate de criza mondială actuală a energiei și a materiilor prime. Totodată, trebuie avut în vedere faptul că aportul colaborării reciproce, în cadrul C.A.E.R., la acoperirea necesarului nostru de combustibili, materii prime, minerale și metale s-a redus de la cea. 47%, cât a fost în momentul adoptării Programului complex, la numai 21% în prezent, ceea ce solicită eforturi sporite pentru procurarea acestor produse din țări terțe, plata făcîndu-se în valută convertibilă. Pe baza aprecierii realiste a situației existente pe plan internațional în domeniul materiilor prime și al resurselor energetice, Congresul al XII-lea al partidului a hotărît trecerea la asigurarea într-o măsură sporită a necesarului de materii prime, combustibil și energie din resurse interne.

Astfel, potrivit prevederilor, prin mobilizarea mai intensă a rezervelor de materii prime și energie, țara noastră urmează să-și satisfacă din resurse interne: 80% din consumul de energie primară; 90—98% din consumul de cărbuni, coals metalurgic, laminate și țevi; 80—90% din necesarul de plumb și zinc; 100% din necesarul de aluminiu; 80% din necesarul de fibre și fire textile etc.

Mai trebuie menționat că, în această perioadă, crește rolul agriculturii în reducerea dependenței industriei de unele materii prime deficitare; de exemplu, gradul de acoperire din resurse interne a necesarului de materii prime textile al întregii industriei ușoare va crește de la 55% în anul 1980, la peste 70% spre sfârșitul acestui cincinal.

CAI DE ECONOMISIRE A RESURSELOR

Un factor hotărâtor, cu acțiune permanentă, al reducerii consumurilor materiale și energetice este progresul tehnic, sub diferitele sale forme de manifestare. Un aport deosebit, în acest sens, îl are **perfecționarea tehnologiilor de fabricație**. În cincinalul 1981—1985, numărul de tehnologii noi și modernizate ce vor fi elaborate și introduse în producție va fi, pe ramuri ale industriei, de: 66 în industria extractivă, 77 în industria metalurgică, 55 în construcțiile de mașini, 155 în chimie și petrochimie, 46 în industria materialelor de construcții, 37 în exploatarea și prelucrarea lemnului și 307 în industria ușoară.

Schimbări importante vor avea loc, de exemplu, în ceea ce privește tehnologiile de elaborare și prelucrare a oțelului, care vor duce la eliminarea unor faze intermediare, asigurându-se valorificarea într-o măsură cât mai mare a temperaturilor înalte din fazele inițiale ale proceselor tehnologice. Se va urmări crearea de tehnologii care să asigure folosirea într-o măsură sporită în siderurgie a cărbunilor energetici inferiori și slab cocsificabili. În vederea economisirii energiei, va crește ponderea oțelului de convertizor de la 49% în 1980 la 58% în 1985, reducându-se în mod corespunzător ponderea altor procedee. Se apreciază că menținerea până în 1985 a structurii procedeelelor tehnologice din perioada 1976—1980, ar determina un consum suplimentar de circa 400.000 tone combustibil convențional.

O atenție sporită va fi acordată realizării unor progrese în ceea ce privește concentrarea metalelor neferoase, elaborându-se tehnologii noi cu consumuri mai reduse de energie. Vor fi elaborate noi procedee de obținere a aluminei și a aluminiului, cu consum diminuat de energie. Perfecționarea tehnologiilor de fabricație impune necesitatea ca, la întreprinderi, să existe o legătură strânsă între activitatea de cercetare-proiectare și cea de producție, un program de acțiune cu obiective precise și atribuții clare în acest sens.

Pentru produsele noi, prin planul tehnic trebuie prevăzute — și respectate — termene corespunzătoare de realizare a fazelor de proiectare, prototip, omologare, pregătire a fabricației și începere a fabricației, pentru a se evita acele situații, când — la anumite produse din construcțiile de mașini, chimie sau industria materialelor de construcții — durata dintre momentul începerii fazelor de cercetare-proiectare și cel al aplicării rezultatelor în producție este uneori de peste 5 ani.

O contribuție importantă la realizarea unor economii substanțiale de materii prime și energie o are și perfecționarea tehnologiilor de realizare a unor faze de prelucrare sau a unor componente. Prin adoptarea și aplicarea unor măsuri corespunzătoare, numai într-un sigur an,

1981, la întreprinderea de autocamioane din Brașov, îmbunătățirea tehnologiilor de turnare a 13 reperi va conduce la realizarea unei economii de 250 tone metal, iar modernizarea a 14 cupatoare de preîncălzire — va determina o reducere a consumului de combustibil de 862 tcc.

O atenție specială — arăta secretarul general al partidului — va trebui să fie acordată luării măsurilor organizatorice necesare pentru generalizarea realizărilor și experiențelor pozitive în întreaga economie. Aceasta se impune în mod deosebit la acele produse care sînt fabricate în diferite unități cu consumuri materiale și energetice diferite. De exemplu, în timp ce la combinatul de la Rm. Vilcea se consumă numai 0,33 kg de mercur pe o tonă de sodă, la combinatul de la Borzești consumul specific este de 0,87 kg/tonă. De asemenea, sînt întreprinderi care consumă de două ori mai puțin petrol și energie decît altele. Sînt și fabrici de ciment care consumă de două ori mai multă energie pe tona de ciment decît altele. Asemenea situații sînt și în metalurgie și în construcția de mașini.

O sursă importantă de economii în ce privește cheltuielile materiale, în special în industrie, o constituie reducerea gabaritelor și a greutateii produselor, prin re-proiectarea construcției acestora în raport cu cele mai noi cuceriri ale științei și tehnicii; raționalizarea construcției utilajelor în sensul simplificării și unificării pieselor componente, folosirea unor materiale noi și eficiente etc. Se apreciază, de exemplu, că la întreprinderea „Tractorul” Brașov, prin introducerea de 14 noi tipuri de motoare din gama D 111 — D 121, re-proiectarea telor de echipament pentru reducerea consumului de putere, îmbunătățirea etanșării arborelui cotit și simplificarea constructivă a coloanei de direcție la tractoarele U650M, U651M, U800 și U800 DT, se vor obține importante economii la cheltuielile materiale, precum și reducerea greutateii tractoarelor. La întreprinderea „1 Mai” Ploiești, prin asimilarea a 16 noi produse în anul 1981, se asigură atît obținerea unor randamente superioare în exploatare, cît și consumuri materiale mai reduse. Prin înlocuirea apărătoarelor din aluminiu turnat cu plăci armate din fibră de sticlă, se realizează o economie importantă la un produs deficitar în economia națională, precum și o reducere cu 1—20% a consumului energetic la operația respectivă.

O sursă cu o importanță crescîndă în economisirea materiilor prime și a resurselor energetice o reprezintă re-folosirea materialelor recuperate din procesele de producție și consum. În cincinalul 1981—1985, trebuie să se ajungă la situația ca prin recuperare, să se asigure cel puțin 40—50% din nevoile interne de fier, metale neferoase, fibre și fire textile, uleiuri minerale etc. Importanța deosebită a acestei surse de economii poate fi ilustrată prin următoarele exemple: 1 tonă de ulei regenerat înlocuiește 3 tone de țitei, al cărui preț pe piața mondială a crescut în ultimii 10 ani de circa 20 ori; 1 tonă de hîrtie, carton sau maculatură valorificată înlocuiește 1 tonă de celuloză care se obține din 3—4 m³ de lemn, 800 kwh energie electrică și 250 kg combustibil convențional. La întreprinderea „1 Mai” Ploiești, recuperarea nichelului din șpan — pentru elaborarea oțelurilor aliate — permite

obținerea unor economii de 84 tone nichel pe an, metal deficitar în economia noastră. Pentru o mai lesnicioasă refolosire a materialelor recuperate din procesul de producție, întreprinderile trebuie să asigure sortarea lor pe categorii. Prin aplicarea corectă a unor planuri ingenioase de croire, se poate asigura valorificarea superioară a unor cupoane neutilizate și obținerea unor noi repere. O atenție sporită va fi acordată, în acest cincinal, și colectării și reutilizării produselor uzate, fie în întregime, fie numai a unor părți ale lor — piese, repere, subansamble, echipamente sau agregate componente —, în starea în care se află sau după recondiționare.

Influența pozitivă pe care o exercită factorii de reducere a consumurilor materiale trebuie să se regăsească în nivelul normelor de consum, astfel încât să se asigure utilizarea cât mai rațională a resurselor materiale și respectarea unui regim sever de economii. Însăși componența normei de consum formată din consumul util, consumul tehnologic și consumul netehnologic, atrage atenția asupra necesității de a acționa, în scopul reducerii consumurilor materiale, atât prin perfecționarea tehnologiilor de fabricație, reducerea gabaritelor și a greutății produselor etc., cât și prin îmbunătățirea aprovizionării tehnico-materiale.

Dificultățile care apar în domeniul aprovizionării tehnico-materiale, în diferitele sale faze — de aprovizionare propriu-zisă, de depozitare și de alimentare cu mijloace de producție a secțiilor, atelierelor și locurilor de muncă — influențează negativ nivelul cheltuielilor materiale din întreprinderi. Printre cauzele depășirii, în anumite cazuri, a nivelului normal al consumurilor materiale întâlnim și unele necorelări între planul tehnic al unităților și nivelurile aprobate ale consumurilor specifice, realizarea unor modificări neaprobate în structura sortimentală a producției, precum și modificarea, dincolo de limita acceptabilă, a prețurilor la unele profile sau repere din import.

Multe neajunsuri, pentru procesul de producție, apar atunci când produsele care fac obiectul aprovizionării nu corespund cerințelor. De exemplu, dacă semifabricatele primite de la furnizori nu sînt la dimensiunile și în sortimentele solicitate de documentația de execuție; sau dacă unele materii prime, cum este minereul de fier, sînt aduse din import în bazele de aprovizionare, unde — fie dintr-o recepție superficială, fie din cauza unor manipulări multiple — se fărâmițează și ajung la consumator cu o granulație necorespunzătoare.

Este foarte important ca, în fiecare județ și în fiecare ramură, să se urmărească ca toate unitățile economice să nu depășească nivelul planificat al consumurilor materiale, întrucît numai într-o foarte mică măsură depășirile de consumuri din unele unități pot fi acoperite din economiile realizate la alte unități, deoarece filierele, momentele și sortimentele de aprovizionare sînt de regulă diferite, pentru diferite unități economice. Această compensare este cu atât mai puțin posibilă, cu cît balanțele de materii prime, materiale, combustibil și energie sînt mai tensionate, ceea ce de altfel este caracteristic condițiilor actuale ale crizei energetice și de materii prime. De aceea, reducerea consumurilor materiale sau cel puțin nedepășirea celor normate, la fiecare întreprindere în

parte, nu poate fi în mod operativ substituită prin măsuri de redistribuire a resurselor materiale între unități. Analiza atentă, sub acest aspect, a fiecărei întreprinderi în parte este absolut necesară, întrucît în raportările centralizatoare adeseori se întilnește practica potrivit căreia depășirile de consumuri materiale de la unele unități sînt estompate de economiile realizate la alte unități.

O cale foarte importantă de economisire a resurselor materiale și energetice o constituie **îmbunătățirea calității produselor**, efectul pozitiv al acesteia fiind resimțit în special de consumator. Între caracteristicile calitative esențiale ale produselor, cum sînt durabilitatea și fiabilitatea, pe de o parte, și consumurile materiale pe de altă parte, există o relație strînsă. Anual, o cantitate mare de resurse materiale și energetice este consumată pentru menținerea în funcțiune a mașinilor și utilajelor aflate în dotare, și pentru înlocuirea celor scoase din uz. Aportul pe care îl poate avea creșterea durabilității produselor la reducerea consumurilor materiale poate fi ilustrat cu exemplul acumulatorilor cu plumb, a căror durabilitate dacă ar crește cu numai 10% ar determina o economie anuală de cca. 2000 t plumb, sau al anvelopelor de cauciuc, la care sporirea cu 20% a duratei de exploatare în condiții normale de uzură fizică, ar asigura o economie anuală de 7000 t cauciuc.

Asigurarea unui nivel calitativ corespunzător al produselor care să permită evitarea unor întreruperi accidentale în utilizarea lor, conduce la economii echivalente cu pierderile evitate — aceste pierderi constînd uneori numai din consumuri suplimentare de piese de schimb, țar aiteori și din producția rebutată datorită întreruperii întempestive a funcționării mijloacelor de muncă respective. Se apreciază că, în anul 1981, consumul de metal pentru înlocuirea bunurilor de consum de folosință îndelungată și a mijloacelor fixe, precum și pentru întreținerea și repararea lor, reprezintă 850 mii tone, din care cca. 350 mii tone pentru producerea și recondiționarea pieselor de schimb.

PREMISE ALE REDUCERII CONSUMURILOR MATERIALE ȘI ENERGETICE

Una dintre orientările fundamentale, stabilite de Congresul al XII-lea al P.C.R., cu privire la dezvoltarea în viitor a economiei noastre naționale, o constituie creșterea în ritmuri diferențiate a producției ramurilor și subramurilor economice, în raport cu gradul în care ele sînt consumatoare mai mici sau mai mari de resurse deficitare. Referindu-se la dezvoltarea în perspectivă a economiei țării noastre, tovarășul Nicolae Ceaușescu arăta că va trebui continuat procesul de restructurare a industriei prin creșterea prioritară a ramurilor de producție avansată, realizarea de produse de înaltă tehnicitate și mici con-

sumatoare de energie. Această orientare și-a găsit o expresie concretă în actualul plan cincinal, în care sînt prevăzute ritmuri de creștere superioare tocmai în ramurile de vîrf ale industriei. Totodată, este necesar, ca în aprecierea caracterului energo-intensiv, resursofag, al unui produs, a unei subramuri sau ramuri, să se țină seama nu numai de consumurile care au loc într-o singură fază de prelucrare, ci și consumul cumulat* de resurse care are loc pe întreaga filieră tehnologică, pornind de la extracția materiei prime și a combustibililor și mergînd pînă la faza de prelucrare respectivă. Acest lucru este necesar, întrucît consumul de resurse materiale înregistrat la un anumit produs dintr-o întreprindere dată este mult diferit de efortul solicitat întregii economii, reflectat în consumul cumulat, pentru obținerea unei unități din acel produs. De exemplu, consumul cumulat de energie primară îl depășește pe cel specific de fază, de 4 ori la profile ușoare, de 75 ori la sîrmă de cupru etc. Contribuția diferitelor ramuri la constituirea consumului cumulat de energie este diferită de la produs la produs; de exemplu, la moara de ciment, contribuțiile ramurilor sînt următoarele: 51% — industria extractivă și metalurgică, 49% — construcțiile de mașini.

O contribuție însemnată la reducerea cheltuielilor materiale o are **îmbinarea judicioasă a proceselor de concentrare, specializare și combinare a producției**. În acest context, soluționarea problemei dimensiunii optime a întreprinderii industriale, este concepută să se realizeze avîndu-se în vedere, între altele, creșterea rapidă a consumurilor de carburanți și lubrifianți, determinată de creșterea razei medii de transport a materiilor prime și a produselor finite, datorită concentrării producției în cadrul unor întreprinderi foarte mari. La aceasta se adaugă și pierderile care au loc la unele produse, a căror perisabilitate este dependentă de mărimea distanțelor de transport.

Concentrarea producției în întreprinderi foarte mari se justifică numai dacă este necesară în mod obiectiv, fiind determinată de specificul procesului de producție respectiv, constînd în aceea că folosește agregate cu performanțe tehnice direct proporționale cu puterea și capacitatea lor. În industria ușoară și în industria alimentară, astfel de condiționări practice nu există, ceea ce favorizează înființarea unor întreprinderi cu capacități unitare de producție reduse. Același lucru este parțial valabil și pentru metalurgie. Se apreciază, de exemplu, că minițelăriile, din unele țări dezvoltate, cu o capacitate medie anuală de cca. 200 000 tone oțel, specializate în producerea oțelurilor de calitate superioară în cantități mici, obțin adesea o eficiență economică superioară celei din oțelăriile marii. În ceea ce privește industria construcțiilor de mașini, experiența unor țări puternic

* Acesta reprezintă suma consumurilor de resurse atît din procesul de fabricație al produsului considerat, cît și din fazele anterioare în care se extrag sau se produc materiile prime, materiale, semifabricate etc., înglobate în produsul respectiv.

industrializate arată că existența unor întreprinderi mari este însoțită și chiar condiționată de existența unui număr mare de întreprinderi mici și mijlocii; acestea gravează în jurul întreprinderilor mari, realizînd — la comandă și sub controlul lor tehnic — o gamă largă de componente necesare fabricării produselor finale.

În prezent, se impune ca unitățile economice și cele de proiectare să țină seama într-o mai mare măsură de cerințele procesului de tipizare și standardizare a produselor și tehnologiilor. Este necesară utilizarea pe scară largă a proiectelor tip și a unor elemente tipizate, a unor materiale, subansamble, dispozitive și agregate interșanjabile, care să asigure creșterea eficienței atît la producători, cît și la consumatori. În caz contrar, dacă nu se ține seama într-o suficientă măsură de procesul de tipizare, cheltuielile materiale pot crește ca urmare a folosirii unor piese sau subansamble cu caracteristici diferite de cele necesare conform documentațiilor de execuție neactualizate.

O influență pozitivă asupra nivelului consumurilor materiale din economie a exercitat-o actualizarea și îmbunătățirea corelării pe principii economice, a prețurilor de producție și de livrare realizată în conformitate cu hotărîrea Plenarei C.C. al P.C.R. din 16-17 decembrie 1980, în scopul rentabilizării sectoarelor producătoare de materii prime și materiale, al aplicării consecvente a principiilor noului mecanism economico-financiar, al gospodăririi și valorificării superioare a materiilor prime și materialelor. În situația cînd, în ramurile primare, se practicau prețuri cît mai reduse, iar în ramurile prelucrătoare — prețuri corespunzătoare unor rate de rentabilitate exagerat de mari, stimulentele materiale concrete de reducere a consumurilor și, în acest fel, a cheltuielilor materiale era puternic afectat.

Transpunerea în viață a hotărîrilor adoptate la Congresul al XII-lea al P.C.R., a măsurilor concrete înscrise în planul cincinal pe perioada 1981—1985, va servi creșterii în continuare a eficienței întregii activități economice, la care reducerea consumurilor materiale și energetice va avea o contribuție substanțială.

dr. Alexandru MIHĂILESCU

Întrebări

- 1) De ce reducerea consumurilor de materii prime, materiale, combustibili și energie este apreciată ca cerință majoră a creșterii eficienței economice în actuala etapă?
- 2) Care sînt mijloacele și căile principale de realizare a acestui imperativ (analizați-le pe exemplul propriei activități)?

PRODUCTIVITATEA MUNCII. CREȘTEREA MAI RAPIDĂ A PRODUCTIVITĂȚII MUNCII — CERINȚĂ FUNDAMENTALĂ ÎN ACTUALA ETAPĂ DE DEZVOLTARE A ȚĂRII. DOCUMENTELE CONGRESULUI AL XII-LEA AL P.C.R. PRIVIND NECESITATEA ȘI CĂILE DE SPORIRE A PRODUCTIVITĂȚII MUNCII ÎN CINCINALUL 1981—1985

Amplul program de dezvoltare economico-socială a patriei în perioada actualului cincinal — 1981—1985 — dar și cu o desfășurare mai largă — pînă în pragul mileniului următor, prefigurate de documentele celui de-al XII-lea Congres al P.C.R., este fundamentat pe o analiză profundă, științifică și realistă a stadiului de dezvoltare înregistrat de economia românească în actuala etapă. Totodată, evidențiind luciditatea cu care este scrutat viitorul, capacitatea de a interpreta fenomenele complexe ale lumii contemporane și a integra creator realitatea națională în climatul mondial, programul de dezvoltare reprezintă și o strategie originală asupra progresului social.

Elementul definitoriu al concepției asupra dezvoltării în cincinalul pe care îl parcurgem îl reprezintă promovarea susținută a calității, accentuarea acțiunii factorilor intensivi în raport cu cei extensivi în procesul creșterii economiei, afirmarea plenară a eficienței economice drept criteriu de evaluare a activității în fiecare domeniu. Fiind definită, la modul general, ca raport între efectele obținute și eforturile depuse (eforturi materiale și de muncă) eficiența economică apare, în condițiile unei economii moderne, cu un grad tot mai înalt de complexitate și integrată activ în circuitul economic mondial de valori, ca rezultat a numeroși factori. Printre cei mai însemnați dintre aceștia figurează productivitatea muncii, sporirea continuă a acesteia fiind o lege fundamentală a progresului economic și social.

PRODUCTIVITATEA — FACTOR ÎNSEMNAȚ DE CREȘTERE A EFICIENȚEI ECONOMICE

Productivitatea muncii reprezintă un raport între cantitatea de produse, de o anumită calitate, obținută într-o unitate de timp. În funcție de metodologia adoptată mărimea sau nivelul productivității muncii pot fi măsu-

rate prin cantitatea de produse obținute într-o anumită unitate de timp, fie prin cheltuielile de muncă necesare pentru obținerea unei unități de produs. Cu cît cantitatea de bunuri obținute într-o unitate de timp este mai mare, sau cu cît timpul necesar pentru realizarea unei unități de produs este mai mic, cu atît productivitatea muncii este mai înaltă. Rezultă astfel, că productivitatea muncii reflectă eficiența cu care este utilizată o anumită cantitate de muncă în procesul de producție.

Ca formă principală de exprimare a eficienței economice, productivitatea muncii reflectă gradul de utilizare a potențialului uman productiv, raționalitatea cu care sînt gospodărite mijloacele materiale și, prin aceasta, posibilitățile de creștere economică în general. Economisind, prin creșterea productivității, cantități însemnate de muncă socială, societatea poate să dispună de resurse materiale și financiare tot mai mari pentru construcția economică și social-culturală a țării, poate beneficia de condiții îmbunătățite pentru satisfacerea trebuințelor, tot mai diversificate, ale membrilor săi.

Productivitatea muncii îmbracă două forme principale: productivitatea muncii individuale și sociale. În timp ce productivitatea amuncii individuale exprimă eficiența cu care este cheltuită munca vie în condiții specifice, concrete, de înzestrare tehnică, de calificare a forței de muncă și de intensitate a muncii — referindu-se, deci, la un muncitor sau la un grup de muncitori — productivitatea muncii sociale are în vedere media socială, adică eficiența cu care este cheltuită munca socială în condiții medii de înzestrare tehnică, de calificare și de intensitate a muncii. Între aceste două forme de exprimare a productivității muncii există o strînsă legătură — economia de muncă obținută de o întreprindere sau, dimpotrivă, irosirea muncii de către aceasta influențînd direct cuantumul economiei de muncă la nivelul întregii societăți.

Creșterea productivității muncii constituie premisa fundamentală a dezvoltării economico-sociale a oricărei societăți. Cu cât nivelul productivității muncii este mai înalt, cu atât societatea respectivă este mai dezvoltată. O formațiune social economică nouă apare și se dezvoltă tocmai pentru că ea reprezintă un progres însemnat în sporirea productivității muncii în comparație cu cea anterioară.

În evoluția economică a societății omenești micșorarea cheltuielilor de muncă pe unitate de produs constituie o necesitate obiectivă. Întotdeauna omul s-a străduit să perfecționeze uneltele de muncă, să creeze altele noi, cu însușiri tehnico-economice superioare, să îmbunătățească formele și metodele de producție etc., în scopul creșterii rodniciei eforturilor sale, al obținerii unei cantități sporite de bunuri materiale, al diminuării cheltuielilor de muncă. Această tendință, determinată de cerințe obiective, și-a găsit și își găsește expresia în legea economică generală a creșterii productivității muncii, lege care acționează în toate orînduirile sociale. Fără îndoială că intensitatea acțiunii acestei legi, formele concrete de manifestare, consecințele social-economice pe care le determină etc., sînt dependente atât de gradul de dezvoltare a forțelor de producție, de condițiile tehnice și economice de muncă, cât și de natura relațiilor de producție proprii fiecărei orînduirii.

Relațiile de producție socialiste asigură, prin stimulente pe care le creează, un ritm înalt în dezvoltarea forțelor de producție și, deci, în creșterea productivității muncii. Mai mult, în condițiile orînduirii socialiste, necesitatea obiectivă a economisirii muncii decurge nu numai din tendința generală, exprimată de legea creșterii productivității muncii, ci și din acțiunea și cerințele legilor economice proprii acestei orînduirii. De aceea, în societatea noastră această lege economică generală îmbracă o formă specifică de manifestare, ca lege a creșterii necunoscute și în ritm rapid a productivității muncii. Desigur, cerințele acestei legi nu se realizează de la sine, hotărîtoare în acest sens fiind activitatea organizatorică și politico-educativă desfășurată de partid în scopul punerii în valoare a tuturor posibilităților de economisire a timpului de muncă al societății, activitatea fiecărui om al muncii.

O CREȘTERE CÎT MAI RAPIDĂ A PRODUCTIVITĂȚII MUNCII

În condițiile făuririi unei economii dinamice, moderne, așa cum este prefigurată dezvoltarea economiei românești în documentele programatice adoptate de Congresul al XII-lea, progresul economico-social nu poate fi conceput numai ca un efect al acțiunii factorilor extensivi — importanți desigur — ci mai ales, prin prisma laturilor calitative, a factorilor intensivi, de eficiență, orientare care presupune valorificarea cu maximum de rezultate economice a potențialului tehnic material și uman existent. Din această perspectivă se poate afirma că esențialul pentru realizarea sarcinilor mari, multiple și complexe, care stau în fața poporului nostru în perioada 1981—1985, pentru

dezvoltarea economiei în condiții superioare de eficiență și calitate și înscrierea țării noastre în rîndul țărilor cu un nivel mediu de dezvoltare economică îl constituie creșterea mai rapidă a productivității muncii.

Ridicarea continuă și în ritm rapid a productivității muncii este impusă, totodată, de necesitatea creșterii mai accentuate a venitului național. Întrucît sursa principală de producere a venitului național o constituie munca depusă, activitatea fiecărui membru al societății, creșterea susținută a acestuia este condiționată nemijlocit de modul de utilizare a muncii în totalitatea sa, adică de nivelul productivității muncii. Un nivel înalt al productivității muncii presupune, implicit, un volum sporit de produse pentru societate, fapt ce asigură resurse tot mai mari pentru ridicarea nivelului de civilizație al poporului. Cu alte cuvinte, creșterea accelerată a productivității muncii este în măsură să asigure sporuri importante de producție fără cheltuieli suplimentare de muncă, același volum de muncă socială concretizîndu-se într-o cantitate mai mare de bunuri materiale. De aceea, este imperios necesar ca fiecare unitate economică, fiecare om al muncii să-și sporească rodnicia muncii depuse, să reducă cantitatea de muncă necesară pentru obținerea unui produs.

Un argument care pledează pentru creșterea mai rapidă a productivității muncii îl constituie și corelația strînsă dintre aceasta și majorarea suplimentară a retribuției oamenilor muncii. Este vorba de o corelație fundamentală și anume că în permanență, în economie, ritmul de creștere a productivității muncii trebuie să devanseze ritmul de sporire a retribuției, pentru că numai astfel se asigură creșterea eficienței economice, a venitului național. Prin urmare, pentru a realiza creșterea mai susținută a retribuțiilor este necesar să se asigure un suport economic solid, un plus de randament în muncă, adică o productivitate mai înaltă. Realizarea sarcinilor de productivitate, sporirea în ritm accentuat a acestuia reprezintă, în același timp, condiția de bază pentru trecerea la săptămîna de lucru redusă.

Creșterea mai rapidă a productivității muncii este determinată și de necesitatea extinderii și adîncirii relațiilor de colaborare și cooperare economică și tehnico-științifică ale țării noastre cu toate statele lumii. Numai în condițiile obținerii unei productivități înalte se creează posibilități efective pentru realizarea unui comerț exterior eficient, avantajos, pentru participarea activă a României la schimbul de valori materiale.

DIRECȚII DE SPORIRE A PRODUCTIVITĂȚII MUNCII

În cincinalul 1981—1985, sporirea în ritm susținut a productivității muncii deține un loc important în ansamblul sarcinilor de ordin calitativ ale activității economice. Astfel, potrivit prevederilor Directivei Congresului al XII-lea al partidului, în centrul eforturilor colectivelor de oameni ai muncii trebuie să se situeze realizarea unei creșteri mai accentuate a productivității muncii sociale, pe această bază urmînd să se obțină circa 80 la sută din sporul de venit național. În industrie, productivitatea muncii, calculată pe baza producției nete, va trebui să crească într-un ritm mediu anual de 7,0 la sută. Care sînt direcțiile spre care se cer a fi orientate eforturile pen-

tru a se asigura asemenea creșteri ale productivității muncii?

Principala direcție de acțiune în vederea creșterii accentuate a productivității muncii o constituie promovarea progresului tehnic, introducerea tehnologiilor de fabricație moderne, asimilarea de produse noi și modernizate. Avînd în vedere acest comandament social, partidul impulsionează acțiunea de introducere a tehnicii noi, de extindere a mecanizării și automatizării producției, de reutilizare a întreprinderilor existente și de înzestrare a celor mai noi cu utilaje și agregate la nivelul celor mai avansate realizări, de aplicare pe scară largă a procedeele tehnologice moderne etc. Fără îndoială că transpunerea în viață a obiectivului privind afirmarea puternică a revoluției tehnico-științifice în toate domeniile va fi posibilă, în anii actualului cincinal, numai ca rezultat al unor preocupări intense, sistematice din partea factorilor de răspundere, a colectivelor de muncă în direcția încorporării noilor cuceriri ale științei și tehnicii în procesul de producție, a dezvoltării ramurilor și subramurilor aflate în avangarda progresului tehnic contemporan. În prezent, mai mult ca oricînd, știința este chemată să joace un rol fundamental în promovarea progresului tehnic, în acțiunea de extindere a mecanizării și automatizării producției în sectoarele auxiliare sau chiar în unele secții de bază unde lucrează un mare număr de muncitori și se consumă un mare volum de muncă fizică. Aplicarea rapidă și eficientă în producție a tuturor rezultatelor cercetării, a tehnologiilor moderne, a progresului tehnic are un rol hotărîtor în ridicarea nivelului tehnic-calitativ al produselor în transformarea cantității într-o nouă calitate, în creșterea accelerată a productivității muncii.

O altă direcție de acțiune pentru sporirea în ritm rapid a productivității muncii o constituie **organizarea științifică a producției și a muncii**. Numai printr-o ordonare rațională a fluxului de fabricație, prin asigurarea repartiției judicioase a personalului, și o aprovizionare tehnico-materială ritmică se poate asigura o înaltă productivitate a muncii. O bună organizare, ordine și disciplină a producției necesită, la rîndul lor, o permanentă preocupare pentru amplificarea și îmbogățirea activităților politico-educative desfășurate de organizațiile de partid și conducerile întreprinderilor. Prin dezvoltarea gîndirii economice a oamenilor muncii, prin generalizarea experienței înaintate și a atitudinii prompte față de neajunsuri, organele și organizațiile de partid pot și trebuie să contribuie la ridicarea spiritului lor de răspundere, la creșterea rodniciei eforturilor depuse, la obținerea de rezultate economice maxime, la diminuarea cheltuielilor de muncă.

Promovarea largă a cuceririlor științei și tehnicii moderne implică — aceasta constituind și o direcție importantă de acțiune pentru creșterea rapidă a productivității muncii — pregătirea corespunzătoare a personalului muncitor, continua perfecționare profesională a tuturor lucrătorilor. Soluționarea optimă a sarcinilor privind dezvoltarea și modernizarea economiei noastre naționale, introducerea progresului tehnic, promovarea elementelor de ordin calitativ etc., sînt condiționate de asigurarea economiei cu cadre calificate. Din punctul acesta de vedere, asigurarea unei corelații juste între factorii fundamentali ai producției — oamenii și tehnica — constituie o componentă de seamă a politicii promovate de partid, întrucît calitatea și competența oamenilor, capacitatea lor de a perfecționa tehnica, de a o stăpîni, de a recepționa ceea ce este nou și înaintat și a ține pasul cu progresul mondial, dobîndesc un rol hotărîtor în creșterea productivității muncii.

Creșterea rapidă a productivității muncii nu trebuie să se înfăptuiască prin intensificarea eforturilor fizice, prin efectuarea de cheltuieli suplimentare de „muncă etc., ci prin afirmarea deplină a spiritului gospodăresc din partea tuturor oamenilor muncii. În această acțiune, hotărîtoare pentru progresul economico-social, un rol important revine organizațiilor de partid, care au îndatorirea de a cultiva în conștiința colectivelor de muncă, înalta responsabilitate pentru creșterea continuă a productivității muncii, interesul pentru aplicarea în producție a noilor cuceriri ale științei și tehnicii, o atitudine combativă față de manifestările de automulțumire, de a critica mentalitățile înapoiate ale unor cadre și lucrători care consideră că totul este să se realizeze producția, indiferent de randamentul cu care se lucrează, de eficiența cheltuielilor care se fac. Creșterea productivității muncii trebuie să devină pretutindeni, în toate unitățile și ramurile economiei naționale, o sarcină prioritară, o preocupare susținută a tuturor colectivelor de muncă, astfel ca rezultatele în acest domeniu să fie mereu mai mari, pentru a crește continuu avuția națională, prosperitatea materială și spirituală a poporului român.

prof. dr. Marin MEHEDINȚU

ÎNTREBĂRI

- 1) În ce constă necesitatea creșterii productivității muncii?
- 2) Care sînt căile de sporire a productivității?
- 3) Analizați — cu referiri concrete la unitatea în care vă desfășurați activitatea — sarcinile actuale în domeniul productivității.

IN ATENȚIA CITITORILOR I

Următoarele consultații în sprijinul celor ce studiază în învățămîntul politico-ideologic vor fi publicate în unul din numerele Suplimentului din luna Ianuarie 1982.

BENEFICIU — INDICATOR ECONOMIC DE BAZĂ ÎN ACTIVITATEA ÎNTREPRINDERII, SPORIREA CONTINUĂ A BENEFICIULUI, A RENTABILITĂȚII FIECĂREI ÎNTREPRINDERI — ATRIBUT ESENȚIAL AL MECANISMULUI ECONOMICO-FINANCIAR

Pentru a oferi posibilități reale și eficiente de transpunere în practică a obiectivelor de dezvoltare economico-socială cuprinse în documentele de partid, și cu deosebire în documentele celui de-al XII-lea Congres al partidului, care prevăd, ca opțiune strategică, amplificarea considerabilă a acțiunii factorilor calitativi de creștere a economiei, în ultima perioadă au fost inițiate și desfășurate acțiuni de largă cuprindere pentru perfecționarea mecanismelor de funcționare a economiei socialiste. O direcție principală de acțiune care se încadrează organic în efortul general și permanent de perfecționare a relațiilor sociale specifice societății noastre, de adâncire a democrației socialiste și afirmare plenară a autoconducerii muncitorești, o constituie promovarea în practica economică a noului mecanism economico-financiar. Propunându-și să stimuleze desfășurarea, la nivelul fiecărei unități, a unei activități eficiente, rentabile, să condiționeze în mai mare măsură posibilitățile de dezvoltare și de satisfacere a nevoilor oamenilor muncii de calitatea activității desfășurate, noul mecanism economico-financiar a accentuat considerabil rolul pîrghiilor economice în conducerea unităților productive. Spre deosebire de o etapă anterioară în care sistemul de planificare, conducere și realizare a producției avea un mai pronunțat caracter de directivă, prin aplicarea noului mecanism economico-financiar — cu începere din anul 1978 — întreprinderile au fost puse în situația de a-și concepe și organiza munca în funcție de rezultatele obținute, de resursele de care dispun. Tocmai de aceea, în strategia planificării și comensurării rezultatelor la nivel microeconomic (la nivel de întreprindere) rolul principal revine unor indicatori de calitate cum sînt producția netă, beneficiul, cheltuielile materiale raportate la fondurile fixe existente în dotare sau raportate la producția realizată etc.

OGLINDĂ A REZULTATELOR ACTIVITĂȚII UNITĂȚILOR ECONOMICE

Formă principală de exprimare a rezultatelor financiare, beneficiul întreprinderii se constituie ca parte din venitul net al societății și are drept izvor de formare munca pentru societate prestată de lucrătorii din sfera producției materiale. Sub aspect bănesc beneficiul reprezintă acea parte din valoarea nou creată în activitatea productivă din cadrul unităților economice care rămîne după: efectuarea unor operațiuni financiare cum sînt prelevarea pentru societate a unei părți din valoarea nou creată (a producției nete), retribuirea personalului muncitor și acordarea altor drepturi cuvenite acestuia, acoperirea cheltuielilor de cercetare și introducerea tehnicii noi, plata impozitului pe fondul total de retribuție, plata contribuției pentru asigurările sociale, efectuarea altor cheltuieli cu munca vie.

Funcțiile, rolul și importanța beneficiului dobîndese valențe noi în condițiile aplicării ferme a mecanismului economico-financiar perfecționat, această categorie economică reprezentînd unul dintre factorii esențiali ai înlăptuirii autogestunii economico-financiare. Beneficiul, exprimat într-o formă generală ca diferență între încasări și plăți, constituie rezultatul sintetic financiar pozitiv al unei activități productive. El reprezintă principalul indicator sintetic cu ajutorul căruia se determină eficiența activității economice, care relevă răspunderea cu care sînt folosite partea respectivă din averea națională, fondurile încredințate de societate, indicatorul pe baza cărui se apreciază rezultatele economico-financiare obținute de întreprindere. Totodată, ca mijloc esențial de înlăptuire a autogestunii economico-financiare și de cointeresare materială a colectivelor de oameni ai muncii, beneficiul reprezintă o pîrghie eficientă de conducere a economiei naționale.

Potrivit concepției care fundamentează structura și modalitățile de aplicare ale noului mecanism economico-financiar, numeroase din funcțiile beneficiului sînt considerabil amplificate. Astfel, beneficiul apare: a) ca sursă principală de constituire a fondurilor proprii ale unităților economice, necesare înlăpturii reproducției lărgite și satisfacerii cerințelor materiale și spirituale ale personalului muncitor; b) ca sursă a autogestiei economico-financiare, de autofinanțare a unităților economice, cu efecte pozitive asupra creșterii productivității muncii, asupra reducerii costurilor de producție, în direcția sporirii volumului de producție și îmbunătățirii calității etc.; c) ca mijloc de stimulare a unităților economice, persoane juridice, de stimulare a colectivelor de oameni ai muncii în ansamblu și a fiecărui membru în parte în direcția desfășurării unei activități cît mai eficiente social, cît mai rentabile; d) ca sursă principală de asigurare a veniturilor bugetului de stat, izvor de constituire a fondului național de dezvoltare economico-socială, sursă principală de finanțare a progresului economic și social; e) ca instrument de conducere centralizată de către statul socialist, mijloc de control asupra modului de gospodărire de către unitățile economice a resurselor materiale și bănești aflate la dispoziția lor; g) ca indicator sintetic de apreciere a rezultatelor economico-financiare și a eficienței activității întreprinderilor.

Pe baza acestor atribute beneficiul este conceput să stimuleze gospodărirea cu maximum de eficiență a resurselor materiale și bănești, a resurselor de forță de muncă, a timpului de muncă, să conducă la reducerea cheltuielilor de producție și, îndeosebi, a cheltuielilor materiale, să stimuleze creșterea productivității muncii și valorificarea superioară a tuturor resurselor materiale etc.

Importanța deosebită și rolul ce revine beneficiului în cadrul mecanismului economico-financiar perfecționat decurg și din faptul că prin controlul exercitat asupra sa de către organele financiar-bancare și cele ierarhic superioare, se relevă elemente esențiale ale modului de gospodărire de către unitățile economice a resurselor materiale și financiare existente la dispoziția lor, ale folosirii raționale a forței de muncă, a timpului de lucru. Beneficiul se constituie astfel ca un instrument eficient de dezvoltare a spiritului de răspundere, de întărire a ordinii, a disciplinei de plan și financiare în toate sectoarele de activitate, de apărare a integrității avutului obștesc. Sporirea continuă, la nivelul fiecărei întreprinderi a cantumului de beneficiu obținut reprezintă principala cale de sporire a venitului național și, pe această bază, de dezvoltare economică și socială generală, de îmbunătățire sistematică a condițiilor de muncă și de viață ale popoului.

POSSIBILITĂȚI SUBSTANȚIALE DE SPORIRE A BENEFICIULUI

În economia socialistă nivelul beneficiului se stabilește diferențiat pe ramuri și subramuri economice, în concordanță cu obiectivele politicii economice, sociale și financiare promovate de partid în etapa respectivă, avîndu-se în vedere: a) dezvoltarea prioritară a ramurilor de bază

ale economiei naționale care asigură valorificarea superioară a resurselor naturale, care asigură înzestrarea tehnică a ramurilor și subramurilor economice, care contribuie într-o măsură importantă la extinderea exporturilor și la creșterea eficienței acestora; b) asigurarea unei rentabilități corespunzătoare, pe produse, la nivelul ramurilor economice, cît și în unitățile economice producătoare care își desfășoară activitatea în condiții normale de dotare, organizare și gospodărire; c) asigurarea unui beneficiu mai mare pentru ramurile, subramurile și unitățile economice care necesită cheltuieli suplimentare de cercetare și experimentare, diversificare și inovare, cît și pentru cele care sînt înzestrate cu mijloace fixe supuse unei uzuri morale mai rapide.

Beneficiul întreprinderilor provine din activitățile de bază (producția marfă vîndută și încasată, din diferența dintre stocurile și facturile emise și neincasate existente la începutul și sfîrșitul anului de plan); din executări de lucrări, prestări de servicii, după caz; din alte activități (din gospodăria agricolă anexă, din lucrări cu caracter neindustrial, din gospodăria comunală și de locuințe, din alte activități). Dată fiind importanța deosebită ce revine beneficiului în strategia dezvoltării întreprinderii este necesar să se asigure, pe toate căile, sporirea sa continuă. Beneficiul poate crește în primul rînd prin reducerea sistematică a costurilor de producție, mai ales a cheltuielilor materiale. Diminuarea costurilor constituie factorul principal, decisiv, care influențează creșterea beneficiului și a ratei rentabilității. Cu cît se reduc costurile de producție, cu atît sporesc resursele materiale și financiare, crește beneficiul ce poate fi utilizat pentru autofinanțare, pot fi asigurate condiții îmbunătățite pentru realizarea reproducției lărgite și îmbunătățirea condițiilor de viață ale popoului. Tocmai de aceea micșorarea costurilor de producție nu trebuie privită ca o acțiune izolată, temporară, ci ea reprezintă o sarcină fundamentală, permanentă pentru toate colectivele de oameni ai muncii.

Diminuarea costurilor de producție presupune adoptarea de către întreprinderi a unor măsuri importante, între care: gospodărirea rațională a mijloacelor fixe pentru a se reduce consumul de materiale și amortizarea pe unitatea de produs, folosirea deplină a capacităților de producție, buna întreținere a utilajelor, gospodărirea judicioasă a mijloacelor circulante, reducerea substanțială a consumurilor de materiale, micșorarea consumurilor specifice la materii prime și energie, economisirea severă, fermă și perseverentă a energiei, combustibililor, lichidarea oricărei forme de risipă. În acest sens, secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, sublinia că, în actualul cincinal, un obiectiv hotărîtor îl constituie „sporirea mai accentuată a eficienței activității economice prin ridicarea gradului de valorificare a materiilor prime, materialelor și energiei, folosirea intensivă a mașinilor și utilajelor, reducerea costurilor, îndeosebi a cheltuielilor materiale și creșterea beneficiilor”¹. Potrivit sarcinilor mobilizatoare ale actualului cincinal se prevede ca în anii

¹ Nicolae Ceaușescu, Raport la cel de-al XII-lea Congres al Partidului Comunist Român, Editura politică, București, 1979, p. 41.

1981—1985, gradul de valorificare a materiilor prime să crească cu cel puțin 34%, să se obțină o producție globală de cel puțin 1800 lei și o producție netă de peste 600 lei la fiecare mie de lei fonduri fixe valoare neamortizată; cheltuielile totale la o mie lei producție-marfă industrială urmează a se reduce cu 7—8%, iar cheltuielile materiale cu 5,5—6% — niveluri care oferă o imagine elocventă a eforturilor care se cer depuse la nivelul fiecărei unități economice, din partea fiecărui om al muncii.

Un alt factor deosebit de important de reducere a costurilor de producție — și implicit de creștere a beneficiului și a ratei rentabilității — este creșterea accelerată a productivității muncii sociale. Creșterea productivității muncii se poate asigura prin promovarea susținută a progresului tehnic, a cuceririlor științei, prin extinderea mecanizării, automatizării, electrificării, chimizării, prin folosirea judicioasă a mașinilor și instalațiilor, perfecționarea continuă a pregătirii tehnico-profesionale a cadrelor, organizarea rațională a producției și a muncii, înnoirea, modernizarea și ridicarea calității produselor etc. Creșterea productivității muncii sociale conduce la reducerea cheltuielilor de producție, la creșterea producției și a retribuțiilor, fiind o condiție pentru exinderea măsurilor de reducere a săptămânii de lucru. „Se impun, de asemenea — sublinia astfel secretarul general al partidului — măsuri deosebite pentru creșterea în ritm accentuat a productivității muncii, aplicarea hotărâtă a programelor de automatizare și mecanizare, reducerea la strictul necesar a personalului auxiliar și neproductiv și creșterea numărului personalului direct productiv, organizarea rațională a producției și a muncii, introducerea unei ordini și discipline ferme în toate unitățile”.

O condiție de bază pentru asigurarea creșterii beneficiului o constituie realizarea planului economic al întreprinderii la toți indicatorii — cantitativi și calitativi — la toate sortimentele producției. Tocmai de aceea întreprinderile sînt chemate să realizeze ritmic, integral, la fiecare sortiment producția-marfă planificată, producția netă, producția fizică solicitată atât de beneficiarii interni, cît și de cei din exterior. De asemenea, mărirea beneficiului și rata rentabilității întreprinderii sînt influențate și de viteza de rotație a mijloacelor circulante. Cu cît este mai bine organizată aprovizionarea tehnico-materială, producția și desfacerea, cu atît viteza de rotație a mijloacelor circulante este mai accelerată, cu atît crește și cantumul beneficiului, desigur, în condițiile nivelurilor de prețuri de producție stabilite în mod planificat de către stat.

O deosebită importanță pentru folosirea eficientă a beneficiului, ca principală resursă financiară a dezvoltării întreprinderii o reprezintă modul în care acesta este repartizat. Potrivit destinațiilor stabilite, unitățile economice folosesc beneficiile realizate pentru restituirea fondurilor primite de la societate, pentru asigurarea dezvoltării generale a societății, pentru autofinanțarea propriei lor dezvoltări, recompensarea și stimularea personalului muncitor.

Beneficiile realizate în cadrul planului se repartizează într-o cotă pînă la 10% pentru restituirea fondurilor primite pentru finanțarea investițiilor — pînă la acoperirea integrală a obligației de restituire — și aceasta numai în măsura în care amortizarea mijloacelor fixe nu este suficientă pentru efectuarea restituirii respective. O cotă stabilită în limita prevederilor anuale din planul național unic și din bugetul de venituri și cheltuieli se repartizează pentru constituirea fondului de dezvoltare economică al întreprinderii; o cotă pentru constituirea fondului mijloacelor circulante; o cotă destinată constituirii fondului pentru construcții de locuințe și alte investiții cu caracter social; o cotă destinată constituirii fondului pentru acțiuni sociale; o cotă necesară constituirii fondului de participare a oamenilor muncii la beneficii. Ceea ce rămîne după repartizarea beneficiului pe destinațiile de mai sus se prelevă la bugetul de stat.

Este necesar ca o atenție aparte să se acorde stimulării realizării de beneficii peste nivelul planificat. În această optică beneficiile realizate peste plan, prin efort propriu, în condițiile realizării tuturor sarcinilor planificate, rămîn în cea mai mare parte la dispoziția unității economice pentru autofinanțare și stimularea personalului muncitor, avînd următoarele destinații: o cotă de 20% la fondul de dezvoltare economică al întreprinderii; o cotă de 5% la fondul pentru construcții de locuințe și alte investiții cu caracter social; o cotă de pînă la 25% pentru suplimentarea fondului de participare a oamenilor muncii la beneficii, stabilită în mod diferențiat, în raport cu căile prin care s-a obținut depășirea beneficiului (la unitățile producătoare cu sarcini de export, se repartizează, în plus, o cotă de pînă la 10% din beneficiile peste plan, proporțional cu depășirea exportului); alte destinații legale și o cotă de cel puțin 35% ca vîrsă-mînt la bugetul de stat. În acest fel, reprezentînd o pirghie de cea mai mare importanță pentru stimularea activității economice, deopotrivă la nivelul microeconomic și macroeconomic, realizarea practică a tuturor funcțiilor beneficiului poate contribui substanțial la afirmarea unei noi calități a muncii în toate domeniile de activitate, la accentuarea acțiunii factorilor intensivi de creștere, la sporirea continuă a venitului național, premisă de bază a ridicării continue a bunăstării oamenilor muncii.

prof. dr. Gh. D. BISTRICEANU

INTREBĂRI:

- 1) Care sînt funcțiile beneficiului ca indicator economic de bază în activitatea întreprinderii?
- 2) Care sînt direcțiile de sporire a beneficiului și cum trebuie acționat în acest sens?
- 3) Ce destinații are beneficiul întreprinderii și ce semnificații prezintă acestea?